

Historieglimt 2

Devle gård

Devle er den ene av de fire store gårdene som i eldre tid dominerte landskapet på Ladehalvøya. Både Devle, Lade, Leangen og Ringve var avls-og lystgårder for velhavende familier inne i Trondhjem. Der bodde familien i sommerhalvåret. De tok imot slekt og venner og ofte var det stor selskaperlighet. Likevel hadde en slik gård stor driftsverdi og ble gjerne drevet av en "avlsgårdshusmann" eller "rosdrenge". Han og hans familie bodde på gården, drev landbruket og skaffet eieren en stor del av de produkter de levde av også inne i byen. I dag er situasjonen er helt annen. De fire gårdene har fått en påfallende ulik utvikling. Devle skal vi konsentrere oss om nedenfor. Om de andre kan det kort sies: Lade er blitt hovedkontor for en moderne butikkjede. Leangen er blitt kurs- og konferansesenter for Trondheim kommune. Ringve er blitt museum og botanisk hage, mens Devle er blitt boligsentrum med vekt på aldersboliger.

Devle skal ha sitt navn fra et tjern eller en vannpytt som tidligere lå der. I gammel tid var navnet Depill, et norrønt ord for et lite tjern. Senere ble det Deffle, Dieffle, Deuell og Defle før det ble skrevet slik vi kjenner det. Gården tilhørte Bakke kloster i middelalderen og lå senere under Lade og hadde felles eier til 1661. Eiler og Christoffer Schøller arvet Devle etter sin far Casper og solgte den til kjøpmann Jochum Heinsche (Heinze eller Hinsche) som hadde den til 1697. Kjøpmann Jonas Angell kjøpte Devle i 1710. Hans svigersønn Just Wide hadde gården fra 1737 og derefter hans svigersønn Henrik Meincke fra 1784. Meincke- og Finne-familien hadde gården helt til Trondheim kommune overtok den i 1962, men da var riktignok mesteparten av jordveien tidligere overtatt av Strinda kommune og utstykket til industri- og boligtomter.

Devle var beslaglagt av tyskerne under krigen og husene ble svært ramponert. Den fine hovedbygningen fra ca. 1828 brukes nå som leiegård med syv leiligheter. Den gamle haven med sine store, praktfulle platantrær, er helt overgrodd og forfalt. De øvrige gårdsbygningene er revet og kommunen har bygd alders- og omsorgsboliger i tre fløyer rundt det gamle tunet. Det er et tiltalende anlegg der folk ser ut til å trives. Det parkbehandlede tunet er et deilig sted for beboerne å opphold seg. Som de andre gamle Ladegårdene ligger Devle på en høyde i terrenget. Skråningene på alle kanter kunne vært bedre stelt. Nå er de rene villnisset.

Devle hadde i gammel tid mange husmannsplasser. Ser vi på folketellingen for 1801, finner vi folk på tre slike plasser: Devlemarken, Devlehavn og Devleberget. På selve gården bodde Avlsgaardshuusmand Anders Ballosen med sin familie. På Devleberget finner vi en familiefar med kone, to små barn og hans mor pluss en losjerende soldat. På Devlemarken bodde artillerist og småbruker Ole Jonsen med kone og fire barn. På Devlehavn bodde

enke Marithe Jonsdatter med sine fire barn og svigermoren Karen Jonsdatter og dessuten en losjerende familie. På Devlehavn lå det første industrianlegget på Lade anlagt for over to hundre år siden, i 1792. I dag er det ikke mange som vet hvor det lå fordi vi gjerne bruker et nyere navn. Det var i 1871 at konsul Anton Jenssen kjøpte anlegget og området, bygde sin lystgård der og kalte den Fagerheim. Så Devlehavn er det senere Fagerheim. Devlehavn med kaianlegg lå i Fagerheimbukta og industrianlegget lå nok oppover skråningen fra sjøen.

Allerede før år 1800 bodde en liten befolkning her. Det ser vi av folketellingen for 1801 og av kirkebøkene for Lade kirke. Industrien var først et trankokeri som brukte sild som råstoff, anlagt av brødrene Johan og Nicolai Lysholm. Det var ingen suksess så det ble bygd om til såpekokeri og kjemisk fabrikk sist i 1790-årene. Området ble først i 1801 utskilt fra Devle gård og kalt for Lysholmsminde. I 1827 overtok brennerieier Jørgen B. Lysholm eiendommen. I Anton Jenssens tid ble det så produsert såpe, maling og salpeter der. Under den andre verdenskrigen holdt flyplassledelsen på Lade flyplass hus på gården. Etter krigen overtok kommunen eiendommen som så ble byggegrunn for boligfeltene på Fagerheim. Den siste bygningen på det gamle Devlehavn, det vil si Fagerheim, brant i 1977. Der er det nå friområde.

Også i kirkehistorien har Devlehavn spilt en rolle. Ved stranden her døpte mormonermisjonæren Dorius onsdag den 16. juli 1856 de første tilhengere han hadde vunnet i Trondheim. Det skulle skje i all stillhet, men det ble oppdaget. Da dåpen ble kjent, ble det stor oppstandelse blant folk. Ikke minst hos biskopen og byens prester. De var forskrekket over at folk i byen skulle falle for en slik fremmed, amerikansk lære. Mormonerne (Jesu Kristi kirke av de siste dagers hellige, grunnlagt i 1830) var særlig beryktet for sitt flerkoneri og for at de hadde sin egen bibel, Mormons bok. Også i nyere tid har Fagerheim spilt en religiøs rolle ved at det i 1960-årene var planlagt reist en småkirke på det gamle tunet på Fagerheim gård. Fordi det lå i utkanten av bebyggelse på Lade, ble småkirkeplanen omgjort til en plan om å bygge Kirkelig aktivitetssenter ved Lade kirke.